

Nr 320.

Godkänd av första kammaren den 11 juni 1921.

Godkänd av andra kammaren den 11 juni 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:js proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen jämte i ämnet väckta motioner.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 49.)

Till Konungen.

Genom en den 22 april 1921 dagtecknad proposition, nr 353, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Riksdagen, som nu till behandling förehaft såväl Eders Kungl. Maj:ts nämnda proposition som ock ett flertal i anledning av densamma väckta motioner, får härmed

dels anmäla, att det i propositionen innefattade lagförslaget icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen antages, men att riksdagen i anledning av samma proposition för sin del antagit följande

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 320.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 15, 17—21, 24, 26, 30—33, 54, 56, 59, 69, 79, 80, 83, 87, 95 och 96 §§ i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola erhålla följande ändrade lydelse.

15 §.

Val — — — — — kännetecken.

Å valsedel skall, på sätt formulär 1 vid denna lag utvisar, ovanför namnen utsättas partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av valmän eller för viss meningsriktning); och skall sedeln jämväl i övrigt avfattas i överensstämmelse med nämnda formulär.

Varje valsedel må å sedelns vänstra sida upptaga högst två namn utöver det antal riksdagsmän valet avser. Namnen skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva riksdagsmannavalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången riksdagsman. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva riksdagsmannavalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Blanketter till valsedlar skola finnas tillgängliga vid valet.

17 §.

Ogill — — — — — med avsikt där anbragt;
vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;
vilken icke för själva riksdagsmannavalet upptager något giltigt namn.

18 §.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Finnas å valsedel flera namn för själva riksdagsmannavalet än som enligt 15 § är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt riksdagsman, flera än två, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva riksdagsmannavalet, anses såsom obefintligt.

19 §.

1. Sedan valsedlarna ordnats efter partibeteckning, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal riksdagsmän är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan de namn å partiets valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

2. Vid första sammanräkningen gäller valsedel för det namn, som står först å sedeln.

Partiets valsedlar ordnas i grupper så, att sedlar med samma första namn bilda en grupp.

Valsedlarna inom varje grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal. Samma tal är också jämförelsetal för det namn, som står först på gruppens valsedlar.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller första platsen i ordningen.

3. Vid varje följande sammanräkning gäller valsedel för det namn, vilket, bortsett från namn, som redan erhållit plats i ordningen, står främst å sedeln.

Den eller de grupper, vilkas valsedlar vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn, som erhöll plats i ordningen, upplösas, och nämnda valsedlar ordnas i nya grupper så, att sedlar, som vid den pågående sammanräkningen gälla för ett och samma namn, bilda en grupp; däremot bibehållas övriga befintliga grupper oförändrade.

Valsedlarna inom varje nybildad grupp räknas, och deras antal utgör gruppens rösttal.

För de namn, för vilka finnas gällande valsedlar, beräknas rösttal och jämförelsetal.

Rösttalet för ett namn är lika med rösttalet för den grupp eller sammanlagda rösttalet för de grupper, vilkas valsedlar gälla för namnet.

Jämförelsetalet för ett namn är lika med dess rösttal, där icke grupp av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats. Har så skett, erhålles namnets jämförelsetal genom att dela dess rösttal med det tal, som motsvarar den del, gruppen tagit i

besättandet av plats eller platser, som utdelats (gruppens platstal), ökat med 1, eller, om flera grupper av valsedlar, som gälla för namnet, deltagit i besättandet av förut utdelad plats, med dessa gruppers sammanlagda platstal, ökat med 1. Platstalet för en grupp beräknas sålunda, att gruppens rösttal delas med största jämförelsetalet vid sammanräkningen närmast före gruppens bildande.

Det namn, vars jämförelsetal är störst, erhåller plats i ordningen.

4. Bråktal, som uppkommer vid delning, beräknas i decimaler, två till antalet. Höjning av den sista decimalciffran må ej äga rum.

20 §.

1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika partierna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas det parti, vilket för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit ett parti tilldelad, besättes genast så, att partiets första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom partiet, partiets andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, partiets tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från ett eller flera andra partier.

Jämförelsetalet är lika med partiets rösttal, så länge partiet ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att partiets rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av partiet tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två partier, skall dock, vid beräkning av det antal platser, som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har någon erhållit platser från tre partier, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har ett parti redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet av de namn å partiets valsedlar, vilka avse själva riksdagsmannavalet, varde det från vidare jämförelse uteslutet.

2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, vars namn står främst i ordningen inom det parti, som, enligt vad i 1 mom. sägs, har största jämförelsetalet.

21 §.

Där någon, som blivit vald till riksdagsman, vid valtillfället avsäger sig uppdraget, skall valförrättaren genast företaga ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne

vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst. Med iakttagande av att namn å någon, som blivit genom valet utsedd till riksdagsman, anses såsom obefintligt, skall röstvärdet tillgodoräknas det namn som står främst av de för den avgångne riksdagsmannen särskilt upptagna efterträdarenamnen, eller, om sådant namn ej finnes, det namn för själva riksdagsmannavalet, som står främst å sedeln, eller, om ej heller sådant namn finnes, det namn, som står främst bland samtliga efterträdarenamnen å sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, är vald i den avgångnes ställe.

Skulle jämväl sålunda utsedd riksdagsman vid valtillfället avsäga sig uppdraget, förfares på enahanda sätt; och skall vid den nya sammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, som gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

24 §.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och skall vid valet föras protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställles.

De avgivna valsedlarna skola av valförrättaren inläggas under försegling, de godkända och de underkända var för sig, samt jämte valprotokollet ofördröjligen insändas till den Konungens befallningshavande, som enligt vad i riksdagsordningen stadgas har att taga befattning med valet. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

26 §.

Har riksdagsman annorledes än i 21 § sägs avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, och skall platsen besättas från den valkrets, som utsett den avgångne, då skall Konungens befallningshavande vid offentlig förrättning, som hålles så snart ske kan och varom under rättelse minst åtta dagar förut meddelas genom anslag och medelst tryck så som med Konungens befallningshavandes kungörelser vanligen förfares, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 21 och 22 §§ angivna grunder.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

30 §.

För valen till andra kammaren indelas riket i tjuguuåtta valkretsar, nämligen:

Stockholms stad;

Göteborgs stad;

Göteborgs och Bohus läns landstingsområde;

Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer;

Malmöhus läns valkrets, innefattande länets landsbygd samt städerna Ystad, Trälleborg, Skanör med Falsterbo och Eslöv.

Älvsborgs läns norra valkrets, innefattande Nordals, Sundals, Valbo, Tössbo, Vedbo, Flundre, Väne, Bjärke, Vätle, Ale, Kullings och Gäsene härad samt städerna Åmål, Vänersborg, Alingsås och Trollhättan;

Älvsborgs läns södra valkrets, innefattande Ås, Kinds, Redvägs, Marks, Vedens och Bollebygds härad samt städerna Borås och Ulricehamn; vart och ett av rikets övriga län.

31 §.

1. Valkrets, som består av en stad, skall delas i lämpligt antal valdistrikt.

32 §.

1. Förslag om — — — — olik valdistrikt.

Utan föregående framställning vare Konungens befallningshavande berättigad och i fall, varom stadgas i 31 § 1 och 5 mom., pliktig att om indelning i valdistrikt eller ändring i redan skedd indelning förordna, sedan på landet kommunalstämma och i stad stadsfullmäktige beretts tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Om ändring — — — — för kommunalfullmäktigeval.

Beslut angående — — — — skall angivas.

33 §.

För varje valdistrikt å landet skall finnas en valnämnd av fem inom distriktet boende personer. Ordförande i denna nämnd jämte supp-

leant för honom förordnar Konungens befallningshavande årligen före februari månads utgång. De fyra ledamöterna jämte två suppleanter väljas varje år å ordinarie kommunalstämma i mars eller, i kommun, där fullmäktige finnas, å fullmäktiges ordinarie sammanträde i samma månad. Det åligger i förra fallet kommunalstämmans och i senare fallet kommunalfullmäktiges ordförande att ofördröjligen utan lösen låta tillställa en var av de valda ledamöterna och suppleanterna i valnämnden ett utdrag av stämmoprotokollet, i vad dem rör. Om de personers namn och bostad, som blivit till ordförande och suppleant för honom utsedda, låter Konungens befallningshavande i länskungörelserna meddela underrättelse.

54 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av 17 § 1 mom. riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt i fall, som i 17 § 2 mom. riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

I stad må dock valet av Konungens befallningshavande utsättas att äga rum å den söckendag, vilken infaller närmast före sön- eller helgdag, som ovan sagts.

Då synnerliga skäl därtill äro, må Konungen förordna, att val till andra kammaren för viss valkrets skall förrättas å annan dag än i första stycket sägs, dock att val på grund av 17 § 1 mom. riksdagsordningen alltid skola utsättas till dag under september månad.

2. Annat val till andra kammaren än i 1 mom. sägs förrättas å sön- eller helgdag. I stad, som bildar egen valkrets, må dock valet av Konungens befallningshavande utsättas att äga rum å söckendag, som infaller omedelbart före sön- eller helgdag, och i annan stad å söckendagen närmast före sön- eller helgdag, som för valkretsen i övrigt bestämmes till valdag. Då synnerliga skäl därtill äro, må Konungen förordna, att valet skall hållas å annan dag än i förevarande moment sägs.

56 §.

Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade, varom i 91 § här nedan sägs.

59 §.

Vid — — — — — kännetecken.

Å valsedel skall ovanför namnen utsättas partibeteckning (parti-

namn eller annan beteckning i ord för viss grupp av väljare eller för viss meningsriktning).

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra, och må utgöra högst två utöver det antal riksdagsmän valet avser.

Valsedel — — — — — åsyftas.

69 §.

När — — — — — avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med formulär 2 vid denna lag samt i formuläret gjorda anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl — — — — — i valet.

Valkuverten — — — — — valkuverten inlagts.

79 §.

Ogill — — — — — med avsikt där anbragt;
vilken saknar partibeteckning eller upptager sådan å annat ställe än ovanför namnen;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Finnas — — — — — ogilla.

80 §.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt.

Finnas å valsedel flera namn än som enligt 59 § är medgivet, anses det eller de sista, övertaliga namnen såsom obefintliga.

83 §.

Vid rösternas sammanräknande användas av Konungen fastställda blanketter med anvisningar, och låte Konungens befallningshavande vid förrättningen föra protokoll enligt formulär, som av Konungen fastställles.

Samtliga valsedlar inläggs, de godkända och de underkända var för sig, i omslag, vilka, innan förrättningen avslutas, förses med minst två närvarandes sigill. De sålunda inlagda valsedlarna skola förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller.

87 §.

1. Har någon, som blivit vald till riksdagsman, avsagt sig uppdraget eller eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig förrättning, så kungjord, som i 26 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning inom det parti, för vilket den avgångne blivit vald. Blev den avgångne vald för flera partier, skall sammanräkningen ske inom det parti, från vilket plats först tilldelades honom.

Vid den nya sammanräkningen tages hänsyn blott till de valsedlar, vilka gällde för den avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen. Varje valsedel gäller såsom hel röst, och röstvärdet skall tillgodoräknas den av de förut ej valde, vilkens namn står främst på sedeln. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

2. Lag samma vare, där riksdagsman, som blivit utsedd jämlikt 1 mom., avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd; och skall vid den nya sammanräkningen såsom förut hänsyn tagas blott till de valsedlar, som gällde för den först avgångnes namn vid den sammanräkning, då namnet tilldelades plats i ordningen.

95 §.

Valnämnden — — — — — verkställas.

Kostnaden för dessa anordningar och för kungörande, som åligger valnämndens ordförande eller magistrat, samt utgifter för stämplars skola gäldas av kommunerna, vilka jämväl hava att tillhandahålla lämpliga vallokaler. Valkuvert och de i 69 § nämnda omslag bekostas av statsverket.

96 §.

Ytterkuvert och innerkuvert, varom i 63 och 74 §§ sägs, skola vara av ogenomskinligt papper och försedda med ändamålsbeteckning samt, vad varje särskilt slag angår, lika till storlek och beskaffenhet.

Formulär — — — — — fastställas av Konungen.

Övergångsstadgande.

Denna lag träder med nedan stadgade undantag i kraft den 1 juli 1921.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 14 saml. Nr 320.

Vid tiden för lagens trädande i kraft bestående indelning i val-distrikt skall oberoende av den nya lagen gälla, till dess annorlunda varder förordnat i den ordning 32 § föreskriver.

Har riksdagsman, som blivit utsedd enligt äldre lag, avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit utsedd, skall vid ledighetens fyllande äldre lag tillämpas.

Formulär 2.

Formulär till protokoll vid riksdagsmannaval.

Protokoll i N. N. valdistrikt vid val av ledamot i riksdagens andra kammare å — — — (vallokalen) i — — — (orten) den — — — (dag, månad och år).

Till förrättande av det riksdagsmannaval, som blivit utsatt att hållas härstädes denna dag, sammanträdde klockan — — — den för sådant ändamål utsedda valnämnd (eller i stad, som utgör ett valdistrikt: »stadens magistrat»; eller i stad, som består av flera valdistrikt: »magistratens deputerade»).

-----¹
Valet fortgick till klockan — — — eftermiddagen med uppehåll — — —²
-----³

Vid valet avlämnades i vederbörlig ordning — — —⁴ valkuvert. Antalet av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, utgjorde — — —⁴
-----⁵

Samtliga valkuvert inlades i — — —⁴ omslag, vilket (vilka) förseglades med — — —⁶ sigill, som här nedan finnas avtryckta.
-----⁷

Vid protokollet
N. N.

(Avtryck
av
sigill)

(Avtryck
av
sigill)

Att detta protokoll vid valförrättningen upplästs och befunnits riktigt, bekräftas,
N. N.

Ordförande vid valet.

N. N.

N. N.

Anvisningar:

- ¹ Har valet till följd av gudstjänst ej kunnat börja å bestämd tid, varde det här anmärkt.
- ² Här angives tiden, varunder uppehåll i förrättningen, även på grund av gudstjänst, ägt rum.
- ³ Har någon förvägrats att utöva rösträtt, varde det, med tydligt angivande av personens namn och orsaken till denna vägran, här anmärkt.
- ⁴ Antalet.
- ⁵ Skulle antalet valkuvert icke vara lika med antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, angivas här sannolika anledningen till detta förhållande.
- ⁶ Antalet, som skall vara *minst två*.
- ⁷ Här upptages vad i övrigt förekommit av beskaffenhet att bära i protokollet antecknas.

dels ock i anledning av en av ovan omnämnda motioner anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville, om möjligt till nästa riksdag, framlägga förslag, innebärande att den i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 353 föreslagna sammanräkningsmetoden för val till riksdagens andra kammar måtte införas att gälla även vid val till landsting, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige.

Stockholm den 11 juni 1921.

Med undersåtlig vördnad.
